

УДК 656.078.89

Доля К.В.
кандидат технічних наук,
старший викладач кафедри ГІС, оцінки землі та нерухомого майна
Харківського національного університету міського господарства
імені О.М. Бекетова

Доля О.Є.
асистент кафедри управління проектами
в міському господарстві і будівництві
Харківського національного університету міського господарства
імені О.М. Бекетова

ЩОДО НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ПАСАЖИРСЬКИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ

ABOUT REGULATORY AND LEGAL PROVIDING OF DEVELOPMENT IN PASSENGERS TRANSPORTATION

АНОТАЦІЯ

У статті досліджено нормативно-правові акти, якими здійснюється регулювання діяльності щодо впровадження нових міських та приміських пасажирських маршрутів загального користування суб'єктами господарської діяльності. Розглянуто питання щодо можливості виникнення правових суперечок між суб'єктами господарської діяльності – перевізниками після відкриття нового маршруту та перерозподілу ринку пасажирських перевезень між перевізниками, а також питання забезпечення новоутвореного суб'єкту господарської діяльності, який має намір надавати послуги на пасажирських автобусних маршрутах загального користування.

Ключові слова: пасажирський маршрут, маршрут, конкуренція, недобросовісна конкуренція, організація перевезень пасажирів, економічна безпека, пасажир, закон.

АННОТАЦИЯ

В статье исследованы нормативно-правовые акты, которыми осуществляется регулирование деятельности по введению новых городских и пригородных пассажирских маршрутов общего пользования субъектами хозяйственной деятельности. Рассмотрены вопросы возможности возникновения правовых споров между субъектами хозяйственной деятельности – перевозчиками после открытия нового маршрута и перераспределения рынка пассажирских перевозок между перевозчиками, а также вопросы обеспечения субъекта хозяйственной деятельности, который намерен предоставлять услуги на пассажирских автобусных маршрутах общего пользования.

Ключевые слова: пассажирский маршрут, маршрут, конкуренция, недобросовестная конкуренция, организация перевозок пассажиров, экономическая безопасность, пассажир, закон.

ANNOTATION

This article examines the normative-legal acts that regulates the activity carried out during the introduction of new urban and suburban passenger routes, general use for business entities. Addresses the questions about the possibility of legal disputes between economic entities and carriers, after the opening of a new route and the redistribution of passenger transportation business between the carriers. Considers the questions relating to the subject of economic activities, which intends to provide services on passenger bus routes for general use.

Keywords: passenger route, route, competition, unfair competition, organization of transportations of passengers, economic security, passenger, law.

Мета статті полягає у вивченні нормативно-правового забезпечення діяльності суб'єктів господарської діяльності з питань відкриття нових міських та приміських пасажирських маршрутів

загального користування; дослідженні питання забезпечення зберігання економічних інтересів підприємств після введення на ринок перевезень новоутвореного маршруту; наданні рекомендацій щодо внесення доповнень у діючі нормативно-правові акти, направлених на урегулювання можливих правових суперечок між перевізниками.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для реалізації економічної політики, виконання цільових економічних та інших програм і програм економічного і соціального розвитку держава застосовує різноманітні засоби і механізми регулювання господарської діяльності.

Основними засобами регулюючого впливу держави на діяльність суб'єктів господарювання є (у тому числі) ліцензування, патентування і квотування [1].

Умови, обсяги, сфери та порядок застосування окремих видів засобів державного регулювання господарської діяльності визначаються Цивільним кодексом України, іншими законодавчими актами, а також програмами економічного і соціального розвитку.

Цивільним кодексом зазначено, що обмеження щодо здійснення підприємницької діяльності, а також перелік видів діяльності, в яких забороняється підприємництво, установлюються Конституцією України та законом [2].

Загальні положення організації та діяльності автомобільного транспорту регулюються діючими законами України та підзаконними актами.

Законом України «Про автомобільний транспорт» визначено засади організації та діяльності автомобільного транспорту та встановлено, що органи місцевого самоврядування формують мережу міських автобусних маршрутів загального користування і здійснюють у межах своїх повноважень контроль дотримання законодавства у сфері автомобільного транспорту на відповідній території.

Забезпечення організації пасажирських перевезень на міських автобусних маршрутах

загального користування покладається на виконавчий орган сільської, селищної, міської рад відповідного населеного пункту [3].

Наказом Міністерства інфраструктури України № 480 від 15.07.2013 р. «Про затвердження Порядку організації перевезень пасажирів та багажу автомобільним транспортом», зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 31 липня 2013 р. за № 1282/23814, визначено механізм організації підготовки до відкриття автобусних маршрутів загального користування (крім міжнародних) [4].

Порядок [4] урегулює й питання відкриття міського, приміського, міжміського внутрішньообласного та міжобласного автобусних маршрутів.

Відповідно до вимог Закону України «Про автомобільний транспорт», документами, на підставі яких виконуються пасажирські перевезення для автомобільного перевізника є ліцензії, договір із органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування чи їх дозвіл, паспорт маршруту, документ, що засвідчує використання автобуса на законних підставах, інші документи, передбачені законодавством України [3].

Конституцією України визначено, що захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу [5].

Господарським кодексом України щодо конкуренції у сфері господарювання встановлено, що органи державної влади і органи місцевого самоврядування повинні здійснювати аналіз стану ринку і рівня конкуренції на ньому і вживати передбачених законом заходів щодо упорядкування конкуренції суб'єктів господарювання [1].

Регулювання питань конкуренції знайшло своє відображення й в Законі України «Про основи національної безпеки України», яким визначено, що основним напрямом є забезпечення умов для сталого економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності національної економіки. Цим же Законом зазначено пріоритети національних інтересів, одним з яких є створення конкурентоспроможної, соціально орієнтованої ринкової економіки та забезпечення постійного зростання рівня життя і добробуту населення [6].

Законом України «Про захист від недобросовісної конкуренції» передбачено, що недобросовісною конкуренцією є будь-які дії у конкуренції, що суперечать торговим та іншим чесним звичаям у господарській діяльності, а особи, яким завдано шкоду внаслідок вчинення дій, визначених цим Законом як недобросовісна конкуренція, можуть звернутися до суду із позовом про її відшкодування [7].

Паризькою конвенцією про охорону промислової власності передбачено, що країни Союзу зобов'язані забезпечити громадянам країн, що

беруть участь у Союзі, ефективний захист від недобросовісної конкуренції. Актом недобросовісної конкуренції вважається будь-який акт конкуренції, що суперечить чесним звичаям у промислових і торговельних справах [8].

У свою чергу, Цивільним кодексом України «звичай» визначено, як правило поведінки, яке не встановлене актами цивільного законодавства, але є усталеним у певній сфері цивільних відносин [2].

Відповідно до викладеного, органи державної влади мають забезпечувати економічну безпеку країни шляхом реалізації законів України «Про захист від недобросовісної конкуренції», «Про захист економічної конкуренції» [9] та Паризької конвенції про охорону промислової власності від 20 березня 1883 р. Також зазначено, що органи місцевого самоврядування повинні здійснювати аналіз стану ринку і рівня конкуренції на ньому і вживати передбачених законом заходів щодо упорядкування конкуренції суб'єктів господарювання.

З викладеного можна зробити висновок, що виконання Порядку організації перевезень пасажирів та багажу автомобільним транспортом [4] з метою відкриття автобусних маршрутів загального користування може призвести до настання суперечностей щодо додержання встановлених вимог іншими нормативно-правовими актами, якими регулюється питання економічної конкуренції.

На підставі вимог [5–9] мають ознаки можливості оскарження у судовому порядку відкриття міського, приміського, міжміського, внутрішньообласного та міжобласного автобусних маршрутів як такого, що суперечить згаданим вище вимогам та є не забезпеченням гарантованих державою умов економічної безпеки та розвитку автомобільної галузі.

Водночас «звичай» визначено, як правило поведінки, яке не встановлене актами цивільного законодавства, але є усталеним у певній сфері цивільних відносин. Таке визначення не в повній мірі висвітлює порядок розуміння терміну «звичай», адже це є правило поведінки, яке не встановлене актами цивільного законодавства, а отже, будь-яка поведінка не суперечить актам цивільного законодавства.

На даний час в Україні стан виконання Положення про Державну службу України з безпеки на транспорті [10] призводить до унеможливлення відповідної ліцензії, передбаченої вимогами законів України [3; 11]. Це пов'язано із тим, що Державна служба України з безпеки на транспорті є органом, який здійснює ліцензування відповідної господарської діяльності, фактично не функціонує й не здійснює процес ліцензування.

Висновки. На даний час новостворений суб'єкт господарської діяльності, який має намір надавати послуги на пасажирських автобусних маршрутах загального користування, не має фактичної можливості в отриманні відповідних дозвільних документів, а існуючий

процес відкриття нового маршруту має ознаки невідповідності іншим нормативно-правовим актам, що гарантують безпеку підприємницької діяльності в Україні. З метою запобігання виникненню обставин, які можуть призвести до настання правових суперечностей між перевізниками, пропонується визначити термін «звичай» та забезпечити проведення конкурсу на право обслуговування новоутвореного маршруту одночасно із проведенням конкурсу на право обслуговування існуючих маршрутів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV (з подальшими змінами) // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2003.
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV (з подальшими змінами) // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2003.
3. Про автомобільний транспорт: Закон України від 05.04.2001 р. № 2344-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001.
4. Порядок організації перевезень пасажирів та багажу автомобільним транспортом [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1282-13>.
5. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996.
6. Про основи національної безпеки України: Закон України // Офіційний вісник України. – 2003.
7. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 7 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996.
8. Кожарская И.Ю., Прахов Б.Г. Статус Парижской конвенции по охране промышленной собственности / И.Ю. Кожарская, Б.Г. Прахов // Патентное право. – К., 2003.
9. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11 січня 2001 р. // Офіційний вісник України. – 2001.
10. Положення про Державну службу України з безпеки на транспорті [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/103-2015-%D0%BF#Find>.
11. Про ліцензування певних видів господарської діяльності: Закон України від 01.06.2000 р. № 1775-III // Відомості Верховної Ради України. – 2000.